

ภาคที่ 95 ขว้างงูไม่พ้นคอ

ที่มา: <http://www.dhammadjak.net/book/panya/panya03.php>

ในอดีตกาล พระราชาจุลนีครองราชย์ในอุตรปัญจาลนคร วันหนึ่ง บुरुษคนหนึ่งถือข้าวสาร ๑ ทะนาน ข้าวสุก ๑ ห่อและกหาปณะ ๑ พัน ว้ายข้ามแม่น้ำ เมื่อถึงกลางแม่น้ำก็อ่อนกำลัง ไม่อาจจะว้ายข้ามไปได้ จึงร้องตะโกนว่า ข้าพเจ้ามีข้าวสาร ๑ ทะนาน ข้าวสุก ๑ ห่อ และกหาปณะ ๑ พัน ผู้ใดช่วยพาข้าพเจ้าไปถึงฝั่งได้ ข้าพเจ้าจะมอบสิ่งที่ชอบใจที่มีอยู่ให้ผู้นั้น

ลำดับนั้น มีบुरुษผู้แข็งแรงคนหนึ่ง นุ่งผ้าให้มันคง กระโดดลงแม่น้ำ ว้ายไปโดยเร็ว เมื่อถึงตัวก็คว้าแขนของบुरुษผู้หมดแรงพา ว้ายข้ามฟาก จากนั้นก็ทวงรางวัล ก็ได้รับคำตอบว่า ท่านจงถือเอาข้าวสาร ๑ ทะนาน หรือข้าวสุก ๑ ห่อ

บुरुษผู้พาข้ามฟากกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่คิดถึงชีวิตพาท่านข้ามฟาก ข้าพเจ้าไม่ต้องการของ ๒ สิ่งนั้น ท่านจงให้กหาปณะแก่ข้าพเจ้า

บรูษผู้จะให้ของที่ชอบใจกล่าวว่ ข้าพเจ้าจะให้สิ่งที่ชอบใจจากของ ๓ อย่าง **บัดนี้ข้าพเจ้าก็ให้สิ่ง
ที่ข้าพเจ้าชอบใจแก่ท่าน ท่านอยากได้ก็จงถือเอา**

บรูษผู้พำข้ามฟากจึงถามคนที่ยืนอยู่ใกล้ๆ ก็ได้รับคำตอบว่ ท่านจงรับเอาเถิด **บรูษผู้พำข้ามฟาก
ไม่ยอมรับจึงพำครุณีไปศาล** เมื่อผู้พิพากษาฟังเรื่องที่เกิดขึ้นก็ตัดสินให้ยอมรับเอาข้าวสาร ๑
ทะนานหรือข้าวสุก ๑ ห่อ บรูษผู้พำข้ามฟากไม่พอใจคำตัดสินจึงกราบทูลพระราชอาจุณีฯ
ก็ทรงตัดสินเหมือนเดิม **บรูษผู้พำข้ามฟากจึงพูดขึ้นหน้าพระที่นั่งว่ พระองค์ทรงทำข้าพระองค์
ผู้สละชีวิตลงสู่แม่น้ำให้มีโทษ**

ขณะนั้น พระนางสลากเทวีผู้เป็นพระชนนีแห่งพระราชอาจุณี ประทับนั่งอยู่ใกล้
ได้ตรัสเตือนพระราชว่ **พระองค์ทรงวินิจฉัยผิด** พระเจ้าจุณีจึงทูลพระราชมารดาให้
ทรงวินิจฉัยคดีเสียใหม่ พระนางสลากเทวีจึงรับสั่งกับบรูษผู้จะให้ของที่ชอบใจว่ จงวางของ
๓ อย่างไว้บนพื้น **แล้วตรัสว่ เจ้าจงไปเสีย ถือเอาของที่ชอบใจไปด้วย**

บรูษนั้นถืออุกหาปณะ ๑ พันแล้วเดินไป พอเดินไปได้หน่อยหนึ่ง พระนางก็
ตรัสว่ เจ้าขอบกหาปณะ ๑ พันหรือ **บรูษผู้นั้นก็ยอมรับ** พระ นางตรัสว่ เจ้าพูดกับบรูษ
ผู้พำข้ามฟากว่ จะให้ของที่ชอบใจจากของ ๓ อย่างนี้แก่เขาหรือไม่ได้พูด **บรูษผู้นั้นก็
ยอมรับ** พระนางจึงรับสั่งว่ ถ้าอย่างนั้นเจ้าจงให้กหาปณะ ๑ พันแก่บรูษที่พำ
เจ้าข้ามฟาก **บรูษผู้นั้น ก็จำใจมอบกหาปณะ ๑ พันให้ครุณีด้วยน้ำตานองหน้า** (อรรถกถา-
โหสถชาดก มหานิบาต)

สาระที่ควรกล่าวถึงมีดังนี้

๑. บรูษผู้จะให้ของที่ชอบใจเป็นคนเจ้าเล่ห์ ใช้ปัญญาคิดอุบายเพื่อเอาเปรียบคนอื่น
ในที่สุดก็ถูกกระทำตอบแทนด้วยอุบายอย่างเดียวกันจากผู้ที่มิปัญญาเหนือกว่า **ลักษณะ
เช่นนี้ตำนานไทยเรียกว่ ขวางงูไม่พันคอ** หมายถึงทำอะไรแล้วผลร้ายกลับสู่ตัวเอง

๒. วิธีที่จะแก้อุบายของบรูษผู้จะให้ของที่ชอบใจมีแต่การยื้อนเกลียด พระนางสลาก เทวีจึงรับสั่งให้บรูษเจ้าเล่ห์เลือกของที่ชอบใจ ถ้าเลือกกหาปณะก็แสดงว่าเขาชอบกหาปณะ หากเลือกสิ่งอื่นพระนางก็จะปล่อยให้เขาไปพร้อมด้วยสิ่งนั้น แล้วมอบกหาปณะให้แก่บรูษ ผู้พาข้ามฟาก

๓. ในเรื่องนี้บรูษเจ้าเล่ห์ได้รับผลจากการกระทำของตนทันที ถ้าในเวลานั้นพระนาง สลากเทวีไม่ได้ประทับอยู่ในที่นั้นด้วย เขาก็จะรอดพ้นไปได้ชั่วคราว การให้ผลของกรรม จึงขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่างเช่น ความหนักเบาของกรรม บุคคล เวลา และสถานที่

๔. การทำดีแล้วไม่ได้ผลดี (ด้านวัตถุ) ในทันที เพราะว่าการทำดียังไม่ถึงขนาดที่จะ ให้ผลทันที หรือว่าบุคคล เวลา สถานที่ ไม่อำนวย อย่างไรก็ตามเมื่อทำดีหรือช่วยยอมได้รับผลดี หรือช่วยทางใจในทันที กล่าวคือ ถ้าทำดี ใจก็ผ่องใสทันที ถ้าทำชั่ว ใจก็เศร้าหมองทันที
